

POUŽÍVÁNÍ METOD KRITICKÉHO MYŠLENÍ VE VÝUCE JAKO JEDEN Z FAKTORŮ OVLIVŇUJÍCÍCH ČTENÁŘSKOU GRAMOTNOST ŽÁKŮ

Iva Janoušová

Klíčová slova: čtenářská gramotnost, metody kritického myšlení, čtenářský test, 4. ročník ZŠ

Cílem příspěvku je porovnat úroveň čtenářské gramotnosti žáků 4. ročníku základní školy, v jejichž výuce českého jazyka a literatury se používají metody kritického myšlení, s úrovní čtenářské gramotnosti žáků, v jejichž výuce se tyto metody nevyužívají. Zaměříme se na to, do jaké míry si žáci obou zkoumaných skupin osvojili jednotlivé postupy porozumění textu čili dovednost vyhledávat informace, vyvozovat závěry, interpretovat text a hodnotit text.

Mladá generace se ocitá v době přesycené informacemi, které k nám proudí z nejrůznějších zdrojů. Je zapotřebí umět se v této spoustě údajů orientovat a dokázat je používat pro svoje potřeby i potřeby druhých. Z toho důvodu je v současném školství velký zájem o rozvoj čtenářské gramotnosti žáků, kterou považujeme za „...celoživotně se rozvíjející vybavenost člověka vědomostmi, dovednostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami potřebnými pro užívání všech druhů textů v různých individuálních i sociálních kontextech“ (Altmanová et al., 2011, s. 10). Stále hledáme možnosti, jak úroveň čtenářské gramotnosti, nejvýznamnější složky funkční gramotnosti,

zvyšovat (srov. OECD 1996, cit. podle Průcha, 2000). Jedním z prostředků zlepšování čtenářské gramotnosti žáků by se mohly stát metody kritického myšlení.

Data byla sbírána v průběhu března až května 2017 prostřednictvím čtenářského testu. Skládal se z beletristického textu, na nějž navazovalo 16 uzavřených i otevřených otázek (více Janotová & Šafránková, 2013). Výzkumný vzorek zahrnoval asi 200 žáků 4. ročníku, v jejichž výuce českého jazyka a literatury se používají metody kritického myšlení, a přibližně stejný počet žáků 4. ročníku, jejichž učitelé českého jazyka metody nepoužívají. Data jsou analyzována standardními statistickými postupy.

Předběžné výsledky naznačují, že žáci, v jejichž výuce českého jazyka a literatury se používají metody kritického myšlení, dosahují lepších výsledků ve všech sledovaných postupech porozumění textu. Největší rozdíl mezi žáky, v jejichž výuce se používají metody kritického myšlení, a ostatními českými žáky zapojenými do výzkumu, byl spatřen v otázkách zjišťujících žákovu dovednost interpretovat text. V současné době však probíhají další analýzy získaných dat.

Bibliografie

Altmanová, J., et al. (2011). *Gramotnosti ve vzdělávání: soubor studií*. Praha: Národní ústav pedagogický.

Janotová, Z., & Šafránková, K. (2013). *Čtěme nejen v hodinách českého jazyka: úlohy PIRLS 2011*. Praha: Česká školní inspekce.

Průcha, J. (2000). *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál.